

2. Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Autor: Prof. Dr hab. Irena Lichniak

Moduł zawiera informacje na temat: monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, identyfikowania zawodów deficytowych i nadwyżkowych, wyników monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych dla Regionu Siedleckiego.

Wprowadzenie

Platforma „Lokalny System edukacyjny jako instrument tworzenia gospodarki innowacyjnej” umożliwia monitorowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy między innymi w zakresie zgodności lub rozbieżności struktury zawodowej popytu za pracę i podaży pracy. Bieżąca obserwacja sytuacji w tym obszarze umożliwia pozyskanie informacji i stworzenie baz danych przeznaczonych dla starostów powiatowych. Informacje o tym czy pracodawcy mogą pozyskać pracowników określonych zawodów i specjalności, czy też poszukiwanych pracowników brakuje oraz o tym czy absolwenci szkół różnych typów znajdują zatrudnienie czy też nie mogą znaleźć pracy i stają się bezrobotnymi są niezbędne dla właściwego planowania i wdrażania działań, dostosowujących kierunki kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. Narzędziem służącym do pozyskiwania takich informacji jest monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych.

Celem niniejszego modułu jest zapoznanie Czytelnika z przesłankami i sposobem prowadzenia monitoringu, przedstawienie definicji zawodu deficytowego i nadwyżkowego oraz wynikami badania dla Regionu Siedleckiego.

Po zapoznaniu się z tym modułem Czytelnik będzie wiedział jakie jest znaczenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych dla polityki rynku pracy, co jest jego istotą, jak definiuje się zawody deficytowe i nadwyżkowe oraz jakie zawody deficytowe i nadwyżkowe zidentyfikowano w Regionie Siedleckim.

2.1. Znaczenie monitoringu zawodów deficytowych dla polityki rynku pracy i jego istota

Prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest jednym z zadań samorządu wojewódzkiego i powiatowego w zakresie polityki rynku pracy, określonym w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art.8 p.3 r.4 i art.9 p.9 r.4). Zadanie to w imieniu marszałka województwa pełnią wojewódzkie urzędy pracy, a w imieniu samorządów powiatów - powiatowe urzędy pracy. Jest ono zwykle uwzględniane w Regionalnych Planach Działania na rzecz Zatrudnienia.

§ Jednolity tekst Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku Dz.U. z 2008 r. Nr.69 poz.415 z późniejszymi zmianami; Dz.U. z 2010 r. Nr 28 poz. 146 dostępny jest na <http://isip.sejm.gov.pl/>

Polega on na prowadzeniu systematycznych badań wśród pracodawców zgłaszanego przez nich zapotrzebowania na pracowników o określonych kategoriach zawodowo-kwalifikacyjnych i równocześnie zbieraniu informacji ze szkół ponadgimnazjalnych, pomaturalnych i wyższych dotyczących absolwentów tych szkół. Ich celem jest:

- identyfikacja zawodów poszukiwanych przez pracodawców oraz zawodów, na które nie ma zapotrzebowania i które powodują wzrost bezrobocia,
- w oparciu o zapotrzebowanie na określone zawody opiniowanie i modyfikacja programów kształcenia w systemach szkolnych,
- dzięki systematycznemu określaniu kierunków i natężenia zmian potrzeb pracodawców,
- planowanie oferty instytucji pozaoświatowych, pełniących funkcje edukacyjne,
- planowanie szkoleń dostosowanych do potrzeb pracodawców dla poszukujących pracy i bezrobotnych, co wpływa na zwiększenie efektywności szkoleń,
- tworzenie baz danych niezbędnych dla opracowania programów zmian w systemach edukacyjnych i programach aktywizacji bezrobotnych.

2.2. Identyfikowanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Zawody deficytowe i nadwyżkowe definiuje się następująco:

- zawody deficytowe to te, na które występuje niezaspokojone zapotrzebowanie na rynku pracy,
- zawody nadwyżkowe to te, na które nie ma zapotrzebowania na rynku pracy.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych prowadzony jest według zaleceń metodycznych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Urzędy pracy identyfikują zawody deficytowe i nadwyżkowe w taki sposób, że porównują zapotrzebowanie na określone zawody, wyrażone liczbą zgłoszonych przez pracodawców ofert pracy z liczbą bezrobotnych w danym zawodzie.

Zalecenia metodyczne do prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003. Definicja zawodów deficytowych i nadwyżkowych w monitoringach urzędów pracy:

- zawodami deficytowymi są te zawody, w których występuje przewaga liczby ofert pracy nad liczbą osób bezrobotnych,
- zawodami nadwyżkowymi są te zawody, w których występuje większa liczba osób bezrobotnych w porównaniu z liczbą ofert pracy.

Wyniki tak prowadzonego monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych nie przedstawiają rzeczywistego stanu zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Na ich podstawie nie można stwierdzić które zawody są naprawdę deficytowe a które nadwyżkowe gdyż:

- do urzędów pracy nie są zgłaszane wszystkie wolne miejsca pracy
- potencjalni pracownicy poszukują pracy nie tylko i nie głównie poprzez urzędy pracy,
- zarejestrowani bezrobotni zwykle nie są dobrym źródłem pozyskiwania pracowników.

W naszym badaniu zawody deficytowe i nadwyżkowe identyfikujemy inaczej.

Sposób identyfikowania zawodów deficytowych i nadwyżkowych w Regionie Siedleckim:

- zawodami deficytowymi są te zawody, na które jest największe zapotrzebowanie (największa liczba ofert pracy), a nie ma chętnych do podjęcia pracy,
- zawodami nadwyżkowymi są te zawody, w których występuje największa liczba bezrobotnych absolwentów.

2.3. Wyniki monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych dla Regionu Siedleckiego

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie siedleckim i mieście Siedlce wskazuje, że zatrudnienia nie znajdują absolwenci szkół bez zawodu oraz absolwenci w zawodach:

Powiat siedlecki	Miasto Siedlce
Asystent ekonomiczny	Technik mechanik
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	Ekonomista
Ekonomista	Pedagog
Handlowiec	Technik budownictwa
Pozostali specjaliści ds. ekonomicznych i zarządzania	Asystent ekonomiczny
Technik mechanik	Technik fizjoterapii
Technik elektryk	Handlowiec
Technik fizjoterapii	Pozostali specjaliści ds.ekonomicznych i zarządzania

Zbliżona sytuacja jest w powiecie siedleckim jeśli chodzi o zawody nadwyżkowe wśród absolwentów kobiet i mężczyzn, z tym, że w grupie kobiet nie ma nadwyżki absolwentów w zawodzie technik mechanik, za to występuje taka nadwyżka w zawodach technik

budownictwa i pedagog, natomiast w grupie absolwentów mężczyzn zawodami nadwyżkowymi są: technik informatyk, technik ogrodnik, inżynier zootechniki.

Również w mieście Siedlce występują pewne różnice jeśli chodzi o sytuację na rynku pracy absolwentów kobiet i mężczyzn: kobiety nie znajdują zatrudnienia w zawodzie inżynier rolnictwa, a mężczyźni w zawodach nauczyciel historii i specjalista ds. finansowych.

Wymienione zawody znajdują się na liście zawodów nadwyżkowych w badanym przez nas czteroletnim okresie 2005 -2009.

Zawodami deficytowymi w Regionie Siedleckim są:

Powiat siedlecki	Miasto Siedlce
Murarz	Murarz
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	Ekonomista
Robotnik budowlany	Pracownik biurowy
Nauczyciel języka obcego	Technik informatyk
Robotnik gospodarczy	Pracownik administracyjny
Pracownik biurowy	Pracownik biurowy
Kierowca samochodu ciężarowego	Kierowca samochodu ciężarowego
Specjalista ds. marketingu	Magazynier
Pracownik administracyjny	Monter sieci wodnej i kanalizacyjnej
Samodzielny księgowy	Samodzielny księgowy

Na liście zawodów deficytowych w latach 2005-2009 następowały pewne zmiany: w latach 2008 – 2009 nie było na niej w powiecie siedleckim zawodów pracownik biurowy, administracyjny i samodzielny księgowy, a w mieście Siedlce zawodów pracownik administracyjny i technik informatyk. Najbardziej poszukiwanym zawodem w powiecie siedleckim był w 2009 roku robotnik gospodarczy, a w mieście Siedlce murarz.

Podsumowanie

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w Regionie Siedleckim pokazuje, że sytuacja na miejscowym rynku pracy jest podobna do sytuacji w innych regionach Polski. Pracodawcy bezskutecznie poszukują przede wszystkim pracowników z wykształceniem zawodowym a w zawodach nadwyżkowych kształcą głównie licea ogólnokształcące, licea profilowane i technika. Trudności ze znalezieniem pracy mają też coraz częściej absolwenci szkół wyższych. Ma to związek ze zmianami, jakie nastąpiły w ostatnich kilkunastu latach w polskim systemie edukacji. Doprowadziły one do zmniejszenia rozmiarów kształcenia w zasadniczych szkołach zawodowych z równoczesnym wzrostem rozmiarów kształcenia w liceach

ogólnokształcących i przeniesieniem kształcenia zawodowego na poziom pomaturalny. Jest to kierunek zmian inny niż na przykład w starych krajach Unii Europejskiej, w których, zgodnie z Traktatem Amsterdamskim, idzie się w kierunku ograniczenia kształcenia ogólnego na rzecz kształcenia zawodowego, praktyk zawodowych i kształcenia dualnego.

W Regionie Siedleckim nietrudno będzie skrócić listę zawodów deficytowych. Po pierwsze, należy uwzględnić wyniki monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w decyzjach dotyczących tematyki szkoleń dla poszukujących pracy. Trzeba brać je również po uwagę w decyzjach o uruchamianiu lub likwidowaniu kierunków kształcenia w szkołach, a przynajmniej przy ustalaniu liczby uczniów przyjmowanych na określone kierunki kształcenia. W ten sposób można będzie także skrócić listę zawodów nadwyżkowych.